

Innhold

Forord	V
Bruken av boken og nettressursen	XVIII
DEL I INNLEDNING.	1
Kapittel 1 Innføring i erstatningsretten	3
1.1 Erstatningsretten i et «nøtteskall»	3
1.2 Plass i rettssystemet	5
1.3 Mangfold og spennvidde	6
1.4 Rettskilder og metodeutfordringer	8
1.5 Grunnleggende begreper	12
1.6 Erstatningsrettens kronologi	14
1.6.1 Generelt	14
1.6.2 Nærmere om startpunktet: erstatningsrettslig relevant skade	14
1.7 Den videre fremstillingen	27
Kapittel 2 Grunnleggende hensyn	30
2.1 Innledning	30
2.2 Gjenoppretting (reparasjon)	31
2.3 Forebygging (prevensjon)	32
2.4 Øvrige hensyn – og samspillet mellom dem	35
Kapittel 3 Internasjonalisering.	38
3.1 Innledning	38
3.2 EØS-erstatningsretten	39
3.2.1 Generelt	39
3.2.2 Privat erstatningsansvar ved overtredelse av EU/EØS-regler	41
3.2.3 Et utdypende eksempel: bilansvarsloven §§ 6 og 7	43
3.3 Ansvar ved brudd på menneskerettighetene	46
3.3.1 Erstatning ved krenkelser av EMK	46
3.3.2 Konkretisering gjennom utvalgte typetilfeller	51
3.3.3 Oppsummering av EMK-rettens betydning for norsk erstatningsrett	57
3.4 Sammenliknende erstatningsrett. PETL og PEL	59

DEL II ANSVARSGRUNNLAG	63
Kapittel 4 Det alminnelige skyldansvaret (culpaansvaret)	65
4.1 Innledning	65
4.2 Hensyn bak skyldansvaret	66
4.3 Innfallsvinkler og strukturer i culpanormen	68
4.3.1 «Bonus pater familias»-figuren og kritikken mot den	68
4.3.2 «Rolleforventning» og «handlingsnormer»	68
4.3.3 To hovedtrinn, ut fra (1) objektive og (2) subjektive culpaelementer	69
4.4 Objektive culpaelementer	70
4.4.1 Brudd på handlingsnormer utenfor erstatningsretten	70
4.4.2 Skadeevne	78
4.4.3 Risikoens alminnelige synbarhet	84
4.4.4 Handlingsalternativer	87
4.4.5 Nytteverdien av den skadegjørende handlingen	93
4.5 Subjektive culpaelementer	94
4.5.1 Individuelle forhold på skadevolders side	94
4.5.2 Spørsmål om betydningen av forhold på skadelidtes side ..	96
4.6 Presiseringer av culpanormen	100
4.6.1 Generelt: relasjoner og relativitet	100
4.6.2 Profesjonsansvar	103
4.6.3 Styreansvar	107
4.6.4 Rene formuesskader	108
4.6.5 Offentligrettslige forhold	109
4.6.6 Barns eget ansvar og foreldres tilsynsansvar	111
4.6.7 Sinnssykes ansvar	116
4.6.8 Medvirkningsansvar	119
4.6.9 Unnlatelser	120
4.7 Forhold som utelukker culpaansvar	126
4.7.1 Nødhandlinger	127
4.7.2 Samtykke	129
4.7.3 Tjenesteplikter	131
4.7.4 Rettsvillfarelse	131
4.8 Kort om bevis	133
Kapittel 5 Det ulovfestede objektive ansvaret	135
5.1 Innledning	135
5.2 Historiske linjer	136
5.2.1 Det ulovfestede objektive ansvars fremvekst	136
5.2.2 Stadfesting, presisering og nyansering av ansvarsregelen ..	138
5.2.3 Hovedfasene i rettsutviklingen	140
5.3 Forskjellige utforminger av ansvarsmodellen	141
5.3.1 Oversikt over hovedretningene	141

5.3.2	Nærmere om kombinasjonsmodellens grunnlag og struktur	143
5.4	Inngangsvilkårene	145
5.4.1	Ekstraordinær risiko	145
5.4.1.1	Generelt	145
5.4.1.2	Spesielt om «teknisk svikt» mv.	154
5.4.2	Stadig risiko	156
5.4.3	Typisk risiko	158
5.4.4	Tilstrekkelig risikotilknytning	160
5.5	Helhetsvurdering	162
5.5.1	Oversikt	162
5.5.2	Pulveriseringsmomentet	163
5.5.3	Prevensjonsmomentet	165
5.5.4	Interessemomentet	165
5.5.5	Konkret rimelighet	168
Kapittel 6	Lovfestede ansvar, med vekt på bilansvaret	171
6.1	Innledning	171
6.2	Mangfoldet av ansvarsgrunnlag – en oversikt	172
6.3	Bilansvaret	176
6.3.1	Oversikt	176
6.3.2	Lovpålagt forsikring med EØS-dimensjon	178
6.3.3	Bilansvarslovens virkefelt	180
6.3.3.1	Skadebegrepet, bal. §§ 1 og 2	180
6.3.3.2	Motorvognbegrepet, bal. § 3	184
6.3.4	Hovedvilkåret i loven. Analyse av «gier»-kriteriet	185
6.3.4.1	Generelt	185
6.3.4.2	Presiseringer for utvalgte typetilfeller	186
6.3.5	Begrensninger ut fra skadeobjektet, bal. § 5	197
6.3.6	Særregelen om kollisjoner i bal. § 8	198
6.3.7	Uforsikret/ukjent motorvogn. Trafikkforsikringsforeningen	202
6.3.8	Kort om personlig ansvar og regress	203
Kapittel 7	Ansvar for skade voldt av andre	206
7.1	Innledning	206
7.2	Arbeidsgiveransvar	207
7.2.1	Generelt	207
7.2.2	Kravet om et arbeidsgiver–arbeidstaker-forhold	208
7.2.3	Skyldkravet	212
7.2.4	Rekkevidden av arbeidsgiveransvaret	213

7.2.4.1	Oversikt	213
7.2.4.2	Tilknytningskrav 1: tidsmessig sammenheng	213
7.2.4.3	Tilknytningskrav 2: saklig sammenheng	215
7.2.5	Særlig om det offentliges arbeidsgiveransvar	220
7.3	Organansvar	225
7.3.1	Generelt	225
7.3.2	Analyse av to høyesterettsdommer	226
7.3.2.1	Offentlig sektor: <i>Omsorgsovertakelse</i> (Rt. 1995 s. 209)	226
7.3.2.2	Privat sektor: <i>Tripp Trapp</i> (Rt. 2012 s. 1062)	228
7.4	Offentlig myndighetsutøvelsesansvar	230
7.4.1	Grunnlovsstridige lovvedtak	230
7.4.2	Ugyldige forvaltningsvedtak	231
DEL III ÅRSAKSSAMMENHENG OG ERSTATNINGSVERNETS GRENSER		235
Kapittel 8 Årsaksvurderingens utgangspunkter		237
8.1	Innledning	237
8.2	Generelle utgangspunkter og utfordringer	237
8.2.1	Rettskildene	237
8.2.2	Lovfestede uttrykk for årsakskravet	238
8.2.3	Begrepsavklaringer	238
8.2.4	Det videre opplegget	239
8.3	Samvirkende årsaker	239
8.3.1	Innledning	239
8.3.2	Betingelselæren. <i>P-pille II</i> (Rt. 1992 s. 64)	240
8.3.3	Stadfesting og presiseringer av betingelselæren	243
8.3.4	Skadevolder hefter for hele skaden	245
8.3.5	Forholdet til sårbarhetsprinsippet	247
8.4	Selvstendig virkende årsaker	252
8.4.1	Behovet for skreddersydde rettslige løsninger	252
8.4.2	Utvalgte årsakskonstellasjoner	253
8.5	Generelt om bevis av årsakssammenheng	258
8.5.1	Behovet for sakkyndighet	258
8.5.2	Fri bevisvurdering	260
8.5.3	Beviskrav	260
8.5.4	Bevisbyrde	262
Kapittel 9 Erstatningsvernets grenser		265
9.1	Innledning	265
9.2	Hensyn	266
9.3	Uvesentlighetslæren	266
9.4	Adekvanslæren	271

9.4.1	Generelt	271
9.4.2	Påregnelighetskriteriet.	273
9.4.3	Nærhetskriteriet	275
9.4.4	Enkelte andre avgrensningsfaktorer	278
9.5	Utvalgte typetilfeller	282
9.5.1	Uegentlige tredjepartstap.	282
9.5.1.1	Utgangspunkter	282
9.5.1.2	Skadelidte innenfor faresonen	282
9.5.1.3	Skadelidte utenfor faresonen	283
9.5.2	Tredjepartstap og rene formuestap	289
9.5.2.1	Generelt.	289
9.5.2.2	Personskader	290
9.5.2.3	Formuesskader	293
9.5.2.4	Tingsskader	306
DEL IV ERSTATNINGSUTMÅLING		309
Kapittel 10 Generelle utmålingsprinsipper.		311
10.1	Innledning	311
10.2	Prinsippet om full erstatning.	311
10.3	Prinsippet om berikelsesfradrag	313
10.4	Tapsbegrensningsplikt	314
10.5	Supplementsprinsippet	317
Kapittel 11 Tings- og formuesskader.		320
11.1	Innledning	320
11.2	Tingsskader	321
11.2.1	Delskade	321
11.2.2	Totalskade	324
11.3	Rene formuesskader	325
11.4	Kort om regress	327
11.5	Bevisvurderingen	328
Kapittel 12 Personskader.		331
12.1	Innledning	331
12.2	Inntektstaperstatning	333
12.2.1	Oversikt	333
12.2.2	Trygdeytelser i ulike faser	333
12.2.3	Påført inntektstap	334
12.2.4	Fremtidig inntektstap	335
12.2.5	To standardiserte erstatningsordninger	340
12.3	Merutgiftserstatning.	341
12.3.1	Oversikt	341
12.3.2	Begrepet «nødvendig og rimelig»	341

12.3.3	Behovsstandarder	342
12.3.3.1	Presentasjon av «kategoriskjemaet»	342
12.3.3.2	Medisinske behov	343
12.3.3.3	Sosialmedisinske behov	343
12.3.3.4	Sosiale behov.	344
12.3.4	Eksempler på typer merutgifter.	344
12.4	Hjemmearbeidserstatning	348
12.4.1	Innledning.	348
12.4.2	En firetrinnsmodell for utmålingen	349
12.5	Menerstatning	352
12.5.1	Innledning.	352
12.5.2	Hensyn	353
12.5.3	Vilkår	354
12.5.4	Utmåling.	356
12.6	Oppreisning	360
12.6.1	Innledning.	360
12.6.2	Strukturen i skl. § 3-5	361
12.6.3	Hensyn	362
12.6.4	Vilkår	363
12.6.5	Utmåling.	365
12.6.5.1	Skjønnsmessig utmåling.	365
12.6.5.2	Normert oppreisning.	366
12.7	Barneerstatning.	368
12.7.1	Hovedlinjer.	368
12.7.2	Skader påført før 1. mars 2018.	369
12.7.3	Skader påført etter 1. mars 2018.	370
12.8	Forsørgertapserstatning	373
12.8.1	Oversikt	373
12.8.2	Kretsen av erstatningsberettigede	374
12.8.3	Den konkrete utmålingen	375
12.9	Kort om erstatning for tredjepartstap utenfor skl. § 3-4	380
12.9.1	Hovedregelen	380
12.9.2	Unntak – to grunnvilkår	380
12.10	Fellesspørsmål	382
12.10.1	Erstatningsformen	382
12.10.2	Enkelte regresspørsmål.	382
12.10.3	Adgangen til etteroppgjør	383
12.10.4	Erstatningskrav og arv.	383
DEL V ANSVARSNEDSETTELSE OG ANSVARFORDELING		385
Kapittel 13 Skadelidtes medvirkning		387
13.1	Innledning	387
13.2	«Medvirkningsvurderingens kronologi»	388

13.3	Grunnleggende hensyn	389
13.4	Vilkår for avkortning	391
13.4.1	Skyld hos skadelidte	391
13.4.2	Årsakssammenheng – integrert i medvirkningskriteriet	395
13.5	«Kan»-vurderingen. Momenter og graderinger	396
13.6	Avkortningsteknikken.	399
13.7	Presiseringer for ulike medvirkningstrinn	401
13.8	Identifikasjonsspørsmål	403
13.8.1	Problemstilling og terminologi	403
13.8.2	Personskader.	403
13.8.3	Tings- og formuesskader	406
Kapittel 14	Lemping	408
14.1	Innledning	408
14.2	Hensyn	409
14.3	Lempingsvilkårene	410
14.3.1	Oversikt	410
14.3.2	SkI. § 5-2 første alternativ («urimlighetsregelen»)	410
14.3.3	SkI. § 5-2 andre alternativ («rimlighetsregelen»)	414
14.4	Presiseringer av virkeområdet for skl. § 5-2	415
14.4.1	Betydningen av skadetypen	415
14.4.2	Betydningen av ansvarsgrunnlaget	415
14.4.3	Betydningen av om det foreligger et kontraktsforhold.	416
14.4.4	Særskilt om forholdet til skl. §§ 1-1, 2-2 nr. 1 og 2-3	417
Kapittel 15	Flere skadevoldere. Regress.	419
15.1	Innledning	419
15.2	Forholdet til skadelidte – solidaransvar	419
15.2.1	Generelt om skl. § 5-3 nr. 1.	419
15.2.2	Kravet om «samme skade». Ett utvalgt eksempel	420
15.2.3	Presiseringer av anvendelsesområdet for solidaransvaret.	422
15.2.4	Full dekning fra én skadevolder. Rettsvirkninger.	423
15.3	Forholdet mellom skadevolderne – regress	423
15.3.1	Generelt om skl. § 5-3 nr. 2.	423
15.3.2	Helhetsvurdering og skjønnsmomenter	424
15.3.3	«Fordelingsteknikker»	425
15.4	En oppsummerende figur	426
	Vedlegg, ordforklaringer, kilder og registre.	429
	Ordforklaringer ⓘ	436
	Forkortelser	438

Litteratur	440
Lover og forskrifter	454
Lovregister	459
Internasjonale konvensjoner og retningslinjer.	468
Rettsavgjørelser	470
Stikkord	484